

УДК 336.717:336.717.061(477)

Сучасний стан банківського кредитування в Україні: проблеми та перспективи

Швець Ю.О.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Запорізького національного університету

Горбачов О.Є.

студент економічного факультету
Запорізького національного університету

У статті розглянуто та досліджено стан банківського кредитування в сучасних умовах національної економіки України. Проаналізовано зміни у структурі кредитних вкладень. Проведено аналіз основних причин виникнення банківських кредитів у портфелях банку, причин підвищення процентних ставок за кредитами. Розглянуто актуальні натеper проблеми, які впливають на розвиток банківського кредитування, і запропоновано можливі шляхи вирішення розглянутих проблем. Визначено основні напрями вдосконалення кредитної діяльності вітчизняних банків.

Ключові слова: банківський кредит, відсоткова ставка, банківське кредитування, динаміка, резиденти, дослідження.

Швець Ю.А., Горбачев А.Е. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ В УКРАИНЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

В статье рассмотрено и исследовано состояние банковского кредитования в современных условиях национальной экономики Украины. Проанализированы изменения в структуре кредитных вложений. Проведен анализ основных причин возникновения банковских кредитов в портфелях банка, причин повышения процентных ставок по кредитам. Рассмотрены актуальные на сегодняшний день проблемы, которые влияют на развитие банковского кредитования, и предложены возможные пути решения рассматриваемых проблем. Определены основные направления совершенствования кредитной деятельности отечественных банков.

Ключевые слова: банковский кредит, процентная ставка, банковское кредитование, динамика, резиденты, исследование.

Shvets Y.O., Gorbachev A.E. THE CURRENT STATE OF BANK LENDING IN UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS

The article examines and studies the state of bank lending in the current conditions of the national economy of Ukraine. Changes in the structure of credit investments are analyzed. The analysis of the main reasons for the emergence of bank loans in the bank's portfolios, the reasons for the increase in interest rates on loans. The current problems that affect the development of bank lending are considered and possible ways of solving the problems under consideration are suggested. The main directions of improving the credit activity of domestic banks.

Keywords: bank credit, interest rate, bank lending, dynamics, residents, research.

Постановка проблеми. Натеper у багатьох державах світу проходить процес універсалізації фінансового посередництва. Це проявляється в активній співпраці між банками, інвестиційними фондами та страховими компаніями, а також у створенні різноманітних гібридних форм ФП. Фінансовий ринок в Україні знаходиться під впливом банків, оскільки вони є основними фінансовими посередниками та відсутня розвинена інфраструктура фондового ринку. Отже, саме банки повинні розпочати вводити нові, більш інноваційні фінансові механізми щодо інвестиційного забезпечення. Таким чином, вивчення визна-

ченої проблеми є актуальним для подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обговорення проблем сучасного стану банківського кредитування – це досить багатогранне явище, яке розглядає та досліджує велика кількість вітчизняних та іноземних науковців. Методологічне підґрунтя розвитку фінансового посередництва та банківського кредитування закладене у працях науковців, таких як В. Глущенко, Г. Музиченко, Л. Примостка, І. Сало, О. Болдирев, О. Дзюблюк, О. Криклій, Р. Павленко, Я. Молохова. Однак за наявності результатів та наукових розро-

бок пропонуються авторські позиції з приводу бачення сучасного розвитку банківського кредитування саме як основи в діяльності фінансового посередництва України.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження розвитку банківського кредитування у сучасних умовах, аналіз динаміки банківського кредитування в Україні, визначення проблем банківського кредитування, виокремлення перспектив розвитку банківського кредитування.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наш час в економіці України спостерігається тенденція підвищення економічного зростання, це важливо для вітчизняного фінансового ринку, оскільки темпи зростання та стійкість економіки залежить від можливості банківської системи країни відповідати попиту на грошові ресурси для задоволення потреб суб'єктів господарювання. Але якщо розглядати тенденції розвитку кредитних операцій вітчизняних банків сьогодні, то необхідно зазначити, що спостерігається значне послаблення попиту саме виробничої галузі в грошових ресурсах у розрізі банківського кредитування. Основною операцією комерційних банків в Україні є надання кредитів та здійснення кредитної політики в країні, а отже, від кредитних операцій надходить основна частина доходу банків.

Аналізуючи стан банківської сфери в Україні, спостерігаємо фінансовий крах банків через неефективну та ризиковану кредитну політику. Як наслідок, актуальною є проблема щодо вдосконалення діяльності банків у сфері кредитування. Банкам необхідно проводити кредитні операції, які здатні отримати максимальний прибуток та знизити ризик, що пов'язано із процедурою кредитування загалом.

Особливостями кредитного ринку є його можливість мобілізувати фінансові ресурси та швидко і безперешкодно здійснювати їх продаж на комерційній основі суб'єктам госпо-

дарювання, які потребують грошових коштів для розширення чи створення нових підприємницьких структур.

Кредитний ринок є найбільш розвинутою частиною фінансового ринку, тому це основний його складник. Високий ступінь розвитку можна пояснити перевагами кредитного ринку порівняно з іншими сегментами фінансового ринку.

Кредитна система – це система кредитних відносин та принципів кредитування, сукупність кредитно-фінансових установ, які створюють, акумулюють і надають грошові засоби на засадах кредитування.

Дослідження банківського кредитування свідчить, що українські банки в останні роки здійснювали значну кількість банківських операцій, переважну частку яких становили кредитні операції, що становлять сукупний кредитний портфель банку та банківської системи України. Основні показники стану міжбанківського кредитного ринку в Україні за 2012–2017 рр. наведені в табл. 1.

У 2012–2017 рр. банківське кредитування має лише негативні тенденції. У 2017 р. загальний обсяг наданих кредитів зменшився на 20 402 млн. грн., що дорівнює 6,5%, але у 2016 р. загальний обсяг наданих кредитів порівняно з 2015 р. зменшився на 790 631,1 млн. грн., що дорівнює 70,43%. Середньозважена відсоткова ставка у 2015 р. зменшилася на 3,83%, що у відсотковому значенні дорівнює 17,56%, це є позитивним фактором, але у 2015 р. порівняно з 2012 р. середньозважена відсоткова ставка зросла на 5,66%, що у відсотковому значенні дорівнює 45,94%.

Розглянемо динаміку наданих кредитів резидентам залежно від секторів економіки у табл. 2.

Аналізуючи табл. 2, слід визначити, що у 2017 р. загальний обсяг кредитів збільшився порівняно з 2016 р. на 27 975 тис. грн., що дорівнює 2,83%. Та порівняно з 2012 р. та 2013 р.

Таблиця 1

Основні показники стану міжбанківського кредитного ринку України, 2012–2017 рр.

Показник	Рік						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Загальний обсяг наданих кредитних ресурсів, млн. грн.	1 128 630	910 739	1 559 796	1 122 616	331 985	311 583	
Середньозважена відсоткова ставка, %	Загалом	12,32	4,68	10,82	21,81	17,98	13,5
	У т.ч. операціями овер-найт	10,92	4,23	10,84	21,01	17,14	12,8

Джерело: розроблено автором на основі [9]

Таблиця 2

Кредити, надані резидентам у розрізі секторів економіки, 2012–2015 рр.

Рік	Усього	Інші фінансові корпорації	Сектор загального державного управління	Нефінансові корпорації	Інші сектори економіки
2012	815 142	16 229	5803	605 425	187 685
2013	910 782	19 317	5908	691 903	193 654
2014	1 020 667	25 576	4926	778 841	211 325
2015	981 639	15 564	3364	787 795	174 904
2016	988 682	11 583	1430	822 114	163 555
2017	1 016 657	10 936	1522	829 932	174 268

Джерело: розроблено автором на основі [9]

Таблиця 3

Кредити, надані резидентам, у розрізі видів валют і строків погашення

Рік	До 1 року	Від 1 до 5 років	Більше 5 років	У нац. валюті	В ін. валюті
2012	344 237	294 511	176 394	515 580	299 562
2013	426 082	310 739	173 961	602 776	308 006
2014	413 045	390 343	217 280	547 987	472 680
2015	437 977	329 593	214 057	433 826	547 802
2016	350 475	389 798	258 409	504 999	493 683
2017	405 718	342 147	268 792	570 627	446 031

Джерело: розроблено автором на основі [9]

обсяг кредитів збільшився на 166 497 тис. грн. (20,43%) та 70 857 тис. грн. (7,78%) відповідно. У структурі наданих кредитів основна частка припадає на нефінансові корпорації (81,63% у 2017 р.).

Розглянемо динаміку наданих кредитів резидентам залежно від терміну погашення та валюти у табл. 3.

Протягом 2012–2014 рр. та 2016–2017 рр. кредитування в Україні здійснювалося переважно в національній валюті, а у 2015 р. частка кредитів в іноземній валюті зросла до 54,13%. Частка довгострокових кредитів у 2017 р. зросла порівняно з 2013–2016 рр., що є позитивною тенденцією.

Як свідчать дослідження, значного розвитку набуває кредитування нефінансових корпорацій – суб'єктів підприємництва, що займаються виробничою діяльністю, реалізацією товарів і наданням послуг (так звані суб'єкти реального сектору економіки) (рис. 1).

У структурі кредитів, що видані нефінансовим корпораціям, основну частку становлять інші фінансові корпорації (рис. 1). На них в аналізованому періоді припадало від 15 133 млн. грн. (2012 р.) до 10 791 млн. грн. (2017 р.). Питома вага кредитів, наданих державним нефінансовим корпораціям, була

несуттєвою та мала негативну динаміку. Обсяг таких кредитів зменшився від 1095 млн. грн. у 2012 р. до 145 млн. грн. у 2017 р.

Динаміка обсягу виданих кредитів найпопулярнішими банками в Україні за 2013–2016 рр. зображена на рис. 2.

Аналізуючи діаграму, можна помітити позитивну динаміку. Майже всі банки в період 2013–2016 рр. збільшили обсяг видачі своїх кредитів. Лідером у цьому сегменті є «ПриватБанк» – 177 810 481 грн. у 2016 р., що на 64 084 789 грн. більше, ніж у 2013 р., або на 56,35%.

З табл. 3 видно, що юридичні особи віддають перевагу кредитам у національній валюті (64,98%).

Отже, серед проблем кредитування банківськими установами суб'єктів господарювання в Україні необхідно виокремити основні:

- економічний та політичний стан в країні є нестабільним;
- нормативно-правова база в Україні в розрізі банківської сфери є досить недосконалою та неактуальною;
- облікова ставка НБУ є високою, через що кредитування є досить дорогим;
- для клієнтів надані не вигідні кредитні угоди;

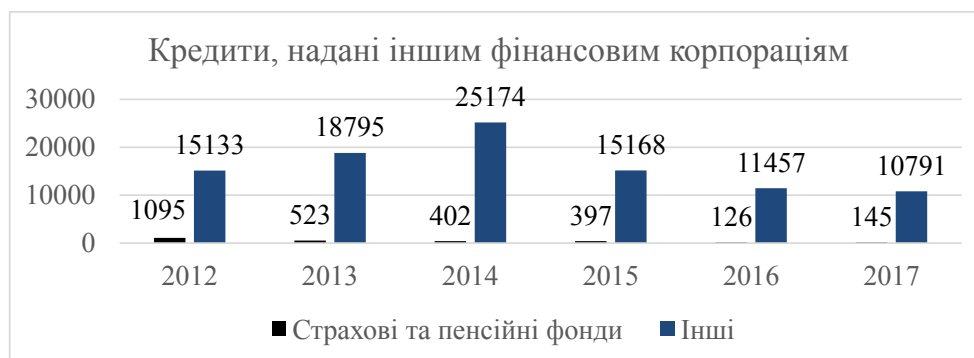

Рис. 1. Динаміка кредитів, які були надані іншим фінансовим корпораціям [9]

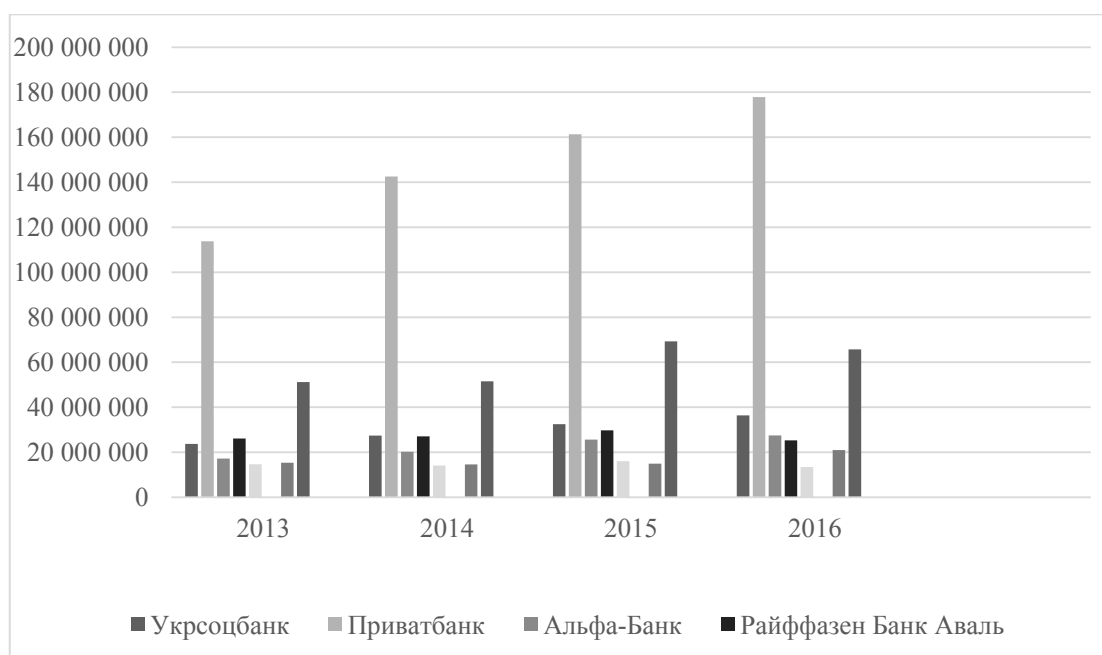

Рис. 2. Динаміка виданих кредитів банками, 2013–2016 рр. [12]

– процедура отримання кредиту займає багато часу.

Проаналізовано проблеми кредитування банківськими установами в Україні та зроблено висновки, що вітчизняній банківській системі необхідне реформування, яке буде спрямоване на підвищення доступності кредитів, зниження їх вартості, доступні кредитні ставки. Також необхідно оновити нормативно-правову базу щодо банківського кредитування та розглянути іноземний досвід, використати певні іноземні процедури в Україні. Як висновок, банківська система та фінансовий сектор в Україні потребують реформ.

Для оздоровлення фінансового сектору, підвищення темпів економічного зростання в Україні необхідно створити ефективний

механізм удосконалення політики кредитування банками. В умовах подолання наслідків фінансової кризи для української економіки та забезпечення подальшого розвитку України саме це є основним завданням [10]. Для розвитку банківського кредитування та створення фінансової стабільності в зазначений період пропонуємо:

– зробити банківські послуги більш якісними для покращення їх конкурентоспроможності;

– встановити обмеження відсоткових ставок за кредитами в межах державних актів та контролювати його виконання;

– з допомогою залучення додаткового акціонерного капіталу підвищити рівень банківського сектору;

– удосконалити такі процедури в банківській сфері, як реорганізація, санація та ліквідація банку;

– стимулювати комерційні банки до кредитування інноваційних проектів;

– виокремити, що скорочення регулятивного капіталу банку на 20% та більше є критерієм проблемного банку;

– збільшити капітальні ресурси державних банків, підвищити їх кількість та посилити їхню роль на фінансово-кредитному ринку в Україні.

Отже, наведені заходи здатні сприяти оздоровленню національної економіки та підвищенню загального стану банківських установ.

Висновки із цього дослідження. Банківська система України має деякі проблеми, для вирішення яких необхідно удосконалювати та вносити зміни у механізми її функціонування.

Національний банк України здатен пришвидшити вирішення проблеми, використовуючи проведення валютних своп-операцій, оскільки вони здатні вирішити проблему нестачі грошових ресурсів у національній валюті. Основним фактором покращення стану вітчизняної банківської системи є довіра населення та його впевненість у стабільному стані економіки країни. У банків виникає необхідність у вдосконаленні кредитної політики для запобігання появи проблемної заборгованості шляхом застосування жорстких умов для надання кредиту. Вирішенням для вже наявної проблемної заборгованості є продаж цих кредитів колекторським агентствам. Зазначені методи вирішення проблем банківського кредитування банки можуть застосовувати у портфелях, які передбачають досить високий рівень проблемних кредитів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амбросій О.І. Банківське кредитування в Україні / О.І. Амбросій // Економічні науки. Сер. : Економіка та менеджмент. 2012. Вип. 9(2). С. 10–17.
2. Вергелюк Ю.Ю. Банківське кредитування економіки України у посткризовий період / Ю.Ю. Вергелюк // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2011. № 1. С. 101–109.
3. Войцеховська І.Г. Сучасний стан банківського кредитування в Україні / І.Г. Войцеховська // Управління розвитком. 2013. № 13. С. 66–68.
4. Голик М.В. Банківське кредитування в умовах фінансово-економічної нестабільності / М.В. Голик // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. 2012. Вип. 9(4). С. 122–129.
5. Ісаян А.М. Теоретичні аспекти банківського кредитування підприємств АПК / А.М. Ісаян // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2013. Вип. 1. С. 260–268.
6. Ковзун Л.І. Основні проблеми банківського кредитування в Україні та шляхи їх вирішення / Л.І. Ковзун // Управління розвитком. 2013. № 19. С. 140–142.
7. Лаврик О.Л. Аналіз банківського кредитування в сучасних умовах розвитку економіки України / О.Л. Лаврик // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 2. С. 69–80.
8. Мезенко К.В. Сучасний стан банківського кредитування в Україні / К.В. Мезенко, В.І. Успенко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. 2012. № 2. С. 95–102.
9. Національний банк України. URL: <https://www.bank.gov.ua>.
10. Рогожнікова Н.В. Основні тенденції банківського кредитування в сучасних умовах фінансово-економічної кризи / Н.В. Рогожнікова // Фінансовий простір. 2015. № 3. С. 72–80.
11. Рубіжанський В.С. Оцінка рівня організації банківського кредитування в Україні / В.С. Рубіжанський // Управління розвитком. 2013. № 14. С. 153–156.
12. Фориншурер – журнал о страховании. URL: <http://forinsurer.com/>.

REFERENCES:

1. Ambrosiy O.I. (2012). Bankivs'ke kredytuvannya v Ukrayini [Bank lending in Ukraine]. Ekonomichni nauky. Ser. : Ekonomika ta menedzhment, № 9(2), p. 10–17 (in Ukr.).
2. Verheliyuk YU. YU. (2011). Bankivs'ke kredytuvannya ekonomiky Ukrayiny u postkryzovyy period [Bank lending to Ukraine's economy in the post-crisis period]. Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noho universytetu derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrayiny, № 1, pp. 101–109 (in Ukr.).
3. Voytsekhovs'ka I.H. (2013). Suchasnyy stan bankivs'koho kredytuvannya v Ukrayini [Current state of bank lending in Ukraine]. Upravlinnya rozvytkom, № 13, pp. 66-68 1. (in Ukr.).

4. Holyk M.V. (2012). Bankivs'ke kredyтування в умовах фінансово-економічної нестабільності [Bank lending in conditions of financial and economic instability]. *Ekonomichni nauky. Ser. : Oblik i finansy*, № 9 (4), pp. 122–129 (in Ukr.).
5. Isayan A.M. (2013). Teoretychni aspekty bankivs'koho kredyтування підприємств АПК [Theoretical aspects of bank lending of APC enterprises]. *Finansovo-kredytna diyal'nist': problemy teorii ta praktyky*, № 1, pp. 260–2681. (in Ukr.).
6. Kovzun L.I. (2013). Osnovni problemy bankivs'koho kredyтування в Україні та шляхы їх вирішення [The main problems of bank lending in Ukraine and ways of their solution]. *Upravlinnya rozvytkom*, № 19, pp. 140–142 (in Ukr.).
7. Lavryk O.L. (2016). Analiz bankivs'koho kredyтування в сучасних умовах розвитку економікы України [Analysis of bank lending in the current conditions of the Ukrainian economy]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual'ni pytannya nauky i praktyky*, № 2, pp. 69-80 (in Ukr.).
8. Myezyenko K.V. (2012). Suchasnyy stan bankivs'koho kredyтування в Україні [Modern state of bank lending in Ukraine]. *Ekonomika ta upravlinnya підприємствamy mashynobudivnoyi haluzi*, № 2, pp. 95–102 (in Ukr.).
9. Natsional'nyy bank Ukrainy [National Bank of Ukraine] Available at: <https://www.bank.gov.ua>.
10. Rohozhnikova N.V. (2015). Osnovni tendentsiyi bankivs'koho kredyтування в сучасних умовах фінансово-економічної кризи [Main tendencies of bank lending in the current conditions of the financial and economic crisis]. *Finansovyy prostir*, № 3, pp. 72-80 (in Ukr.).
11. Rubizhans'ky V.S. (2013). Otsinka rivnya orhanizatsiyi bankivs'koho kredyтування в Україні [Estimation of the level of organization of bank lending in Ukraine]. *Upravlinnya rozvytkom*, № 14, pp. 153–156 (in Ukr.).
12. Forynshurer – zhurnal o strakhovanyy [Forinshurer – a magazine about insurance] Available at: <http://forinsurer.com/>.